

Jynsy lukmançylyk -8

Category: Goşgular, Kitapcy, Medisina, Sözler

написано kitapcy | 23 январа, 2025

Jynsy lukmançylyk -8 Birinji bab

Bu bapda aýallaryň jynsy agzalarynyň her biriniň aýry-aýry atlary beýan edilýär. Haçanda juwan gyzyň deňsiz-taýsyz owadan görkünü we beden gurluşynda hiç hili kemçiligiň ýokdygyny ýakymly sözler bilen wasp edip, gözel keşbine seredeniňde ruhy dünýäňe ýaň salyp, jynsy islegiň lertzana bolýar. Ýşgyň oduny

söndürmek üçin jany-teni bilen erkek adamynyň öz daş keşbini bezemegi aýallaryň görküne görk goşýan ajaýp wasplaryň biridigini bu bapda beýan edilýär. Bir gözeliň ynjklygyny bilip onuň edýän ýagşy işlerini wasp etseň, deňduşlarynyň arasynda gylyk häsiýetde, owadanlykda saýlanar. Haçanda edilen waspyň manysy ýeterliksiz bolsa onuň ýerine ýetirýän ýagşy işleri hem şonça kemter bolýar. Bu aýdylan sypatlaryň ählisi kämillik derejesinde bir gözelde toplansa öňden görüjilik duýgusy we üstün ukyplylyk emele geler. Juwan gyzyň gül bedenine görk we jemalyňa owadanlyk berýän we söýgüsiniň jadysyna maýyl edýän zatlar:

Birinjisi; gara saçy bolup, gyzyň reňk öwürmegi.

Ikinjisi; dili gyzyň bolmagy.

Üçünjisi; dodaklary gyzyň bolmagy.

Dördünjisi; ýañaklary gyzyň bolmagy.

Bäşinjisi; budlarynyň gyzyň bolmagy.

Midewwireniň (tegelekleriň) aýtmagyna görä owadanlyk dört görnüşden ybarat.

1)Egni giň bolmagy.

2)Boýy uzyn bolmagy.

3)Saçlary uzyn bolmagy.

4)Gaşlary uzyn bolmagy, ýagny gaşlary ýarym aý şekilli bolmagy.

Giň bomagy bilen görk berýän görnüşler hem dördtdir.

1) Ýüzi açyk bolmak maňlaýy giň bolmak.

2) Gözi uly bolup süzülip durmagy.

3) Göwsi giň we ak bolmagy.

4) Ýüzi giň we ähli ýüz agzalary ýerbe – ýer bolmagy.

Darlyk babatynda bolsa, gözeliň görkini diňe aýalyň jynsy agzasy kämilleşdiýär. Öňden görji we arzuçyl adamlar aýal meňli bolsa, agzy kiçiliginiň alamatydyr diýipdirler. Ýagny; kiçilik babatynda aýallara gözellik berýän agzalar baş sanydyr.

1) Aýalyň agzynyň kiçi bolmagy.

2) Elleri kiçi bolmagy.

3) Göwsi kiçi bolmagy.

4) Aýaklary kiçi bolmagy, we dyzy we goşary göwresine laýyk bolmagy.

5) Dişleri ownuk bolmak.

Beden agzalary, jynsy agzasy we boýy aramlyk bolup, tawus guşy ýaly onçakly hor ýa-da semiz bolman endamy gataňsy, süňňi

gowşak we çökgün bolman, çalasyn we çakgyn, göýä ähli kynçylyklardan saplanan ýaly ýumşak, şirin we jana ýakyn mährem gyrnakalar bilen eden şatlygyň göýä tükeniksiz bolup, onuň gülküsi bagtlylygyň alamaty ýaly ajaýyp we ýakymlydyr.

Ol dilberi meýil edip.

Köňül ony görende.

Sebäp şipa bimara.

Hup içre hüsn bolar.

Sözleşende ýar bilen.

Ilkinji gezek söýgä uçrap gözeliň mylaýym ýylgryşy bardyr. Dürdäne- düzgün dişleri we sesi inçeden ýakymly bolup, gürlände toty guşy kimin saýrasa elbetde oňa tebigatyň aşygy müň gezek haýran galar. Bu aýdylanlar hakynda şeýle bir hekaýa bar. Gürrüň berilşine görä, Abu Mehkem Şeýbaniniň Ummi Eýas atly bagtly bir gyzy bolupdyr. Onuň gözel görki ogullarynyň arasynda ýyldyzlaryň ýanynda aý ýaly bolup dillere dessan we gün bilen bäsleşýän owadan jemaly görenleri haýran edýärdi. Şäherde ýaşaýan şeýihleriň biriniň Haris atly görmegeý ogly bolupdyr. Emma Eýasyň gözel keşbi, akyl – huşy we üstün ahlagy oglanyň janyny–dilini baglap, gaýbana söýgiň bendesi bolupdyr. Derrew ol öz ýaşaýan welaýatynyň öňden görüji, duýgyr, akylly, we palçye Asam atlybir kempire; „Eşidişine görä Muhkem Şeýbaniniň Ummi Eýas atly dünýä apat saçan ajaýyp bir gyz barmyş. Sen ozal bular ýaly wakalary başyňdan geçireňsiň we tejribelisiň, sen gitde ony ýakyndan üns bilen synlap onuň üstün ahlaklylygyny döredýän wasplary bil we maňa habar ber“. diýdi. Asam hem şolbada ýüzün ýere salyp titrekläp nirdesiň Ummi Eýas diýip ýola rowana boldy. Haçan-da Asan Ummi Eýasyň öýüne baranda näme üçin gelendigini soradylar. Ol bolsa Ummi Eýasa dürli– dürli bezegli egin–eşikler hödürledi. Eýas hem ony ýanyna getirilmegini buýruk berdi. Asamy dessine ýanyna eltdiler. Asam ol gözele öwrän– öwrän dikanlap seredip, Ummi Eýasyň gözelleriň şasy, aý kimin ýeke–täk nurana gyzdygyna göz ýetirdi. Ol derrew gyzyň gözel–jemalyny we beden gurluşyny boýdan başa synlap, öz ýurduna tarap gaýtdy. Kempiriň Harisiň ýanyna gelende, Haris oňa gyzyň owadan jemalyny bolşy ýaly

aýtmagyny sorady. Asam dile çeperlik we ussatlyk bilen gyzyň saýyndan başlap aýagyny dyrnagyna çenli taryplap şeýle diýdi; „Men gördüm ki ugrunda ençeme janlar pida bolan we älemleri haýran eden şaperi. Onuň kirpikleri sürmeli, gaşlary ýaý ýaly, gözleri nurly, ýüzi aý ýaly, agzy dahan, dodaklary pisse kimin, dişleri dürdäne, şirin sözli, güler ýüzli, ýañagy meňli, kümüş ýakaly, gollary aýa, elleri güne meňzär. Haçan–da näz–kereşme bilen dilini oýnadyp gürlände onuň sesi gulaga hoş ýakyn adamyň süňňüne ornar. Umuman ol soltana mynasyp näzenindir. Beýik biribar öz gudratyny siňdirip ol gyzy ýaradypdyr. Gözellikde onuň deňi-taýy tapylmaz” diýip ussatlyk bilen beýan edipdir. Haris bu sözleri eşiden dessine ýüregi endiräp takat tapman ahwalaty ene–atasyna beýan etdi. Olar hem ol gözeli ogullary Harysa nikalap alyp berdiler. Olar hem toý tutup maksat myratlaryna ýetdiler. Başga bir hekaýada şeýle gürrüň berilýär. Amir Ibn Harisiň üýtgeşik bir owadan gyzy bolupdyr. Onuň hüsni–jemaly deňsiz–taýsyz bolup, boýdaşlarynyň arasynda gözellikde saýlanyp durmyş. Haçanda näzirgäp gözeli keşbini daş töweregine ýaýanda ähli kişi onuň gözeli keşbine hyrydar bolýar eken.

Onuň gözlerine sürme çekip bulguryna şerabyny guýup, şeýle diýdiler ;

Eý näzenin ýeter indi artdyrma sen näziňi.

Yşgynda kül bolup jemalyňa haýran boldylar.

Haçanda şäheriň gurply adamlaryndan biriniň ogly ol gözeliň haýran galdyryjy owadanlygynyň waspyny eşidip oňa aşyk bendisi bolandygyny ene – atasyna aýdýarka eşitdim. Ol şeýle diýdi ;
Ibni Harysyň beýik şalygynda bir owadan gyz barmyş. Eger aýdylşy ýaly owadan bolsa özüme aýal edip alsam siz razy bolarsyňyzmy diýende ;

Ene–atasy gyzy göreli eger saňa mynasyp bolsa alarys diýip ýola rowana boldylar. Olar az ýöräp köp ýöräp ahyr soňy Ibn Harisiň öýüne baryp ýetdiler. Gyz beýik köşgiň içinde ýüzüni aşak salyp edep bilen otyran eken. Olar bar ünsüni jemläp perizada seredip onuň görkana ýüzüni görüp otursyny kemsiz synlanlaryndan soň onuň bilen hoşlaşyp öz ýurtlaryna tarap ýola düşdiler. Öýlerine baranlarynda ogullary gözeliň nähili

owadandygyny sorady. Olar gyzyň dünýädäki iň owadan gözeldigini aýdyp, olar ogullaryn aýüzlenip, „Onuň kimin gözeli tapmak kyn oglum, ol gyzyň jemalyny wasp etmäge bolsa, meniň sözüm ýeterli däl” diýip jogap berdiler. Ogly hem ene-atasynyň aýdanlaryny makul bilip „Onuň üçin hiç hili şek-şüphäm ýokdur, sebäbi meniň göz-öňünde onuň keşbi janlanýar diýip, ene-atasy bilen hoşlaşyp birnäçe menzil şol açyp şähre baryp gyzyň öýüne girdi. Oglan gyzyň razyçylygyny alyp öz ýurduna dolanyp ähli hossarlary bilen toý tutdylar. Ertesi gün geliniň gaýyn atasy gelnine ýüzlenip käbir öwüt nesihatlar berip, şert goýup geline şeýle diýdi; Gyzym saňa etjek öwüt nesihatym adamyň aýdanlaryna hemişe gulak as, buýran işini bir kemsiz ýerine ýetirseň araňyzdaky söýgi we ysnaşyk has – da berkär. Adamyň seni küýsöp golaýlaşanda sen onuň düşegine ilki girme. Egerde öz meýliň bolsa hem sabr edip garşylyk görkez. diýip ündedi.

■ Ikinji bap.

Bu bapda aýal maşgalalaryň jynsy agzalarynyň we keýp alma duýgysynyň üýtgemeginiň sebäpleri we jynsy meýliniň azalmagy ýa – da artmagy hakynda beýan edilýär. Lukmanlaryň aýtmagyna görä şol pisintdäki aýal maşgalalaryň bedenleri gyzgynly bolup, jynsy islegleri hem güýçli bolýar. Agzy kiçi, teni gyzgylt, göwsi dym–dykyz we biri–birine ýakyn bolan aýallaryň agzasynyň, jynsy agzaynyň gyzgyn we hyrsly bolup adamsyna wepaly bolýarlar. Eger aýalyň agzy uly bolsa, jynsy agzasy hem uly bolýar. Eger dodaklary uly bolsa jynsy agzaynyň gyalary (dodaklary) hem galyň bolýar. Eger agzynyň ýokarky dodaklary ýuka bolsa, jynsy agzasynyň gapdal dodaklary hem ýuka bolýar. Eger aýalyň murty bar bolsa, jynsy agzasynyň hem gyllydygynyň alamatydyr. Eger aýalyň dili gyzyly bolup, diliniň uýy hem inçe bolsa jynsy agzasynyň suklygy hem örän köp bolýar. Eger burnunyň deşikleri uly bolsa, jynsy agzasy hem çukurly pes–de ýerleşýär. Eger burnunyň uýy iki bölege aýrylýan bolsa aýalyň jynsy agzay onçakly çukurly bolmaýar. Bular ýaly bolsa uýyt doly sokulmaz. Eger uýyt uly bolsa çydap bilmez. Eger burny

egri bolsa jynsy gatnaşyga bolan höwesini az bolýar. Eger dili gysga bolsa gaharjaň bolýar. Eger gulagy uly, gözi gök bolsa, jynsy gatnaşyga hyjuwly bolýar. Eger eňegi uzyn bolsa jynsy agzasy hem tüňňi we süri gylsyz we göwüsleri gar ýaly ak bolýar. Eger eňegi kiçi bolsa jynsy agzasy hem çukurly we pes-de ýerleşer. Eger ýüzüniň gurluşy we ýaňagy uly bolsa ýanbaşy kiçi, jynsy agzasy uly we şähweti güýçli bolýar. Eger elleriniň we aýaklarynyň üsti etlek bolsa jynsy agzasynyň içi giň bolýar. Aristatol lukmanyň aýtmagyna görä, „Irki döwürlerde ýaşan patyşalaryň käbiri, gyrnak satyn almak islänlerinde gyrnagy arassa we ak eşikde oturdyp jynsy islegiňi oýarýan sözleri artdyrar ekenler. Gyrnagyň gözlerinde jynsy küýsegiň alamaty görünse, ony ýerinden turuzyp oturan ýerine sereder ekenler. Eger oturan ýeri öllenen bolsa gyrnagyň jynsy agzasy suwlydyr“. diýip oňa golaýlaşmandyrlar. Eger aýalyň jynsy agzasy suwly bolsa ona etmeli em şeýledir; Ol zenana Ermeni bägülini iýdirip, jynsy agzasyna Demmul ahweýin çalynýar. Ýa – da onuň ýerine çakjagunduzuň ýagy ýaly gyzgyn melhemler we çyglygy guradýan serişdelerden peýdalanylýar. Mundan başga – da birnäçe etmeli emler bolup geljekde olaryň üstünde hem durup geçeris. Mälim bolşy ýaly, aýallaryň bedeniniň gurluşy dürli-dürlidir. Zenanlaryň bedengurluşyny ögrenýän lukmanlaryň aýtmagyna görä, aýallaryň bedeni ýedi topardan ybaratdyr.

- 1) „Lazka“ toparyna degişlileriň endamy şepbikli bolýar.
- 2) „Kagr“ topardakylaryň jynsy agzasy çukurly bolýar.
- 3) „Jufa“ toparyna degişli bolanlaryň bedeni gyzgynly bolup hor bolýarlar.
- 4) „Melhe“ toparyndan bolanlaryň endamy duzly, şor bolýar.
- 5) „Şekra“ toýparyna degişlileriň dodagy uly bolýar.
- 6) Mutehke.
- 7) Nagra.

Munda başga – da käbir eserlerde zenan bedenini sekiz topardan ybaratdygy aýdylýar. Ýokardaky ýedi madda Kabul edilip sekizinji hem semiz we bedeni ýagly aýallary hem goşupdyrlar. Bu agzap geçen bölümlerimiz jynsy gatnaşykda lezzet bilen hiç hili baglanşyklary ýok. Ýagny bular biri-birine laýyk

garşy jynsyň agzasyny saýlamaklary üçin maddalara böldik.

„Lazka” diýmegiň düýp manysy aýalyň jynsy agzasy galyň bolup birdenkä horlanyp, kiçelip ozal ýagly bolup eräp boşandygy sebäpli gyralary birbirine ýelmeşip, myllaryp durýar. Olar ýaly jynsy agzasy bolana. „Ýelmeşýän agzaly” diýip atlandyrýarlar. Bular ýaly agzasy bolan zenanlar gysga we ýogyn uýytdan has köp keýp alýarlar. Ol zenanlar başga tüýsli uýytdan keýp almazlar.

„Kagr” diýmek aýalyň jynsy agzasynyň çukurly bolmagy. Olar ýaly aýallar jynsy gatnaşyga biçak höwesli bolup, özlerne erk edip bilmezler. Eger belli bir wagtlap gatnaşykda bolmasa ýatgysy gysylyp agzasynyň turbasy çuňalar. Olar ýaly agzasy bolan aýallyra. „Çukur agzaly” diýip atlandyrylýar. Bular ýaly agzasy bolan zenanlar ýogyn we hereketli uýydy halaýarlar.

„Jufa” bu topara degişli aýallaryň jynsy agzasy çukurly we içiniň iki gapdaly biri – birine uzak bolup, içi ýagsyz bolýar. Onuň ýaly zenanlara „Fus” agzaly diýip atlandyrylýar. Ol zenanlaryň aglabysynyň uzyn boýly, hor bolup, ýygy – ýygydan çaga dogurarlar. Ol aýallar uzyn we ýogyn uýytlary halaýarlar.

„Melhe” toparyndaky aýallaryň jynsy agzasynyň aşagy we ýokarsynyň deňligi deň bolup, häli-şindi jynsy meýli oýanar we gatnaşyk wagtynda hem çalt – çaltdan boşarlar. Edil şolar ýaly, olaryň özleri hem çalt – çaltdan boşýan erkekleri halaýarlar. Eger ol aýallar giç boşýan erkekler bilen jynsy gatnaşykda bolsalar, artykmaç hereketden olaryň jynsy agzalary agyrar. Umuman bu tarapdaky zenanlaryň näzik jynsy agzasy uýytdan täsirlenip çişer.

„Şakra” topardaky aýallaryň jynsy agzalarynyň içi ýagsyz we gury bolýar. Olar ýaly aýallar inçe we uzyn uýytdan keýp alýarlar. esasanda jit girenden soň çaykanmaly, eger çaykanmasa boşap bilmez we jynsy gatnaşykdan hem hiç hili keýp alyp bilmez.

„Mutehke” topara degişli zenanlaryň jynsy agzasynyň daşy böleginiň iki tarapy galyň we berk bolýar. Içi ýatga çenli uzyn we dar bolýar. Bular ýaly aýallara utanjaň bolýany üçin „haýaýy” diýip atlandyrylýar. Bular ýaly jynsy agzasy bolan

aýallara örän güýçli ujyta gerek bolýar. Emma şonda-da jynsy meýli oýanmaz we boşamaz.

„Nagra” toparyna degişli gyz-gelinleriň, jynsy agzasy çakdan aşa çygly bolany üçin, içi giň we sowuk bolýar. Olar ýaly zenanlar bilen jynsy gatnaşykda bolunsa-da lezzet alyp bolmaýar. Ol zenanlar jynsy agzalaryna gyzgyn geleninde süketmek üçin galapyn erkek küsemegiň ýerine öz jynsyndan bolan aýallar bilen aýşy eşretde bolmagy halarlar. Olara „Suhaka sukek we zelka (gaýak)” diýip atlandyrylýar.

„Mekihme” toparyna degişlileriň jynsy agzasynyň içi ýagly bolup. Semiz we tüňňi boýar. Olar ýaly zenanlara „towşan kelleli” diýip atlandylyar. Olaryň jynsy agzalaryň ýatga çenli aralygy uzyn bolup, diňe ýogyn we uzyn ujytdan keýp alýarlar. Mälim bolşy ýaly Hindistanly lukmanlaryň garaýşyna görä, üç dürli ýogyn ujyt bar.

1) Uzyn.

2) Orta.

3) Gysga.

Birinji bölüme degişli ujydyň uzynlygy on iki barmak bolýar, ýagny iki el tutumy bolýar.

Ikinji bölüme degişli ujydyň uzynlygy dokuz barmak bolýar. Ýagny iki el tutumyndan bir barmak gysga bolýar.

Üçünji bölüme degişli ujydyň uzynlygy alty barmak bolup bir ýarym el tutumyndan biraz gysga bolýar.

Mälim bolşy ýaly, ýer we ýurda görä-de adamlaryň gurluşy üýtgeýär. Bir ýurdyň gyz’gelinlerini beýleki ýurduň gyz-gelinleri bilen tebigy we owadanlyk tarapdan deňeşdirip bolmaz. Sebäbi uly ara tapawudy bolup, mysal üçin Rum iliniň zenanlaryň jynsy agzasy we ýatgylary ähil tarapdan beýleki sebitlerindäki aýallardan arassalykda tapawutlanýar. Esasanda Istanbul şäherinde ulalyp ösen aýal – gyzlar hemişe näzik bolýar. Olar öz üst-başlaryny tämiz we tertipli saklap adamynyň aklyny-başyny aýlamaga örän ökde bolýarlar. Olar näz etmekde beýlikilerden tapawutlanýar. Olary şahyrlaryň biri şeýle taryplaýar;

Biliň ki Istanbulda.

Gyzlaň ýüzi näzenin.

Näzik bolar gaýry ýurtlaryň dilberi.

Emma bolmaz ol ýurtlarda näzenin.

Halap şäheriniň aýallarynyň bedeni dykyz bolup, jynsy agzalary dar bolýar. Şam ýurdynyň gyz-gelinleri onçakly owadan bolmaýar. Jynsy gatnaşykda bolmagy we oýnaşmagy başaýarlar. Bagdat şäheriniň zenanlary beýlekilere garanyňda owadan, jynsy meýilli we keýp çekmegi başaýarlar umuman, olar jana ýakymly bolýarlar. Mälim bolşy ýaly gyzlar baş topara bölünýär.

Birinji topara „Hadse” diýip atlandyrylýar. Bu topara degişli gyzlar ýetişgin görünsede, akly goýalyşmadykdyr. Olaryň ýaş müçesi on ýaşdan. On iki ýaş aralygydyr. Ýagny bu ýaşdaky gyzlar hyjuwly we sahy bolýarlar. Mylaýym söz eşitseler gizlenmän derrew ýalaňaçlanyp. Bedenlerini örtmäge erk edip bilmeýärler. Olar aýal-erkek diýmän kimi görseler özlerini ýitirip, ýeňil hereket edýärler. Bu müçedäki gyzlar jynsy gatnaşyga çydamsyz bolup aýda bir gezek bolsalar şonuň bilen oňarlar. Olar kebab iýmegi halarlar emma iýenlerinde hem ýönekeý günlük nahardan az iýýärler.

Ikinji topara „Atik” diýip atlandyrylýar. Olar ýetişgin görünselerde kämillik ýaşyna doldurmadyk gyzlardyr. Ýagny on üç ýaşyndan on baş ýaş aralygyndaky gyzlardyr. Bu müçede gyzlaryň bedeni berkäp, eti gataýar. Olaryň jynsy agzasyna güýç gelip gün’günden owadanlygy artar. Emma olar utanjaň bolup bedenlerini örterler.

Üçünji topar, „Şabbe” diýip atlandyrylýar. Olar özlerine doly erk edip, kämillik alamlary bilen akyla, edebe, utanç – haýalylyga görä hereket ederler. Olaryň ýaş müçesi on baş ýaşdan, ýigirimi ýaş aralygyndadyr.

Dördünji topara bolsa, „Mutnahite elşab” diýip atlandyrylýar. Ol ýaşdaşy zenanlar utanjyňlygy bes edip jynsy sözlerden lezzet alyp, özlerine çakdanaşa üns berip, egip – başlaryny timarlar daş keşiplerini owadan görkezmek üçin seýkin ýöräp, adamlaryň aklyny başyndan alarlar. Olar üçin iň ýakymly zat jynsy gatnaşyk bolup erkege bolan höwesleri, iň ýokary derejesine barar. Ol müçedäki zenanlaryň ýaşy ýigirimi ýaşdan otuz ýaş aralygydyr.

Bäşinji topar „Nysby” diýip atlandyrylýar. Ol topardaky

zenanlaryň gün – günden jynsy gatnaşygy bolan höwesleri azalyp, süňňi gowşap, ýüziniň reňki solmaga başlar. Jynsy gatnaşyga bolan meýillleriniň azalmagy sebäpli olaryň kellelerine biderek pikirler gelip, bar ünsüni öz ärlerine bererler. Ol mäçedäki zenanlar otuz ýaşdan kyrk ýaş aralygydyr.

Bu ýaşdan geçen aýallarda hiç mähir muhabbet galmaýar. Olar bilen jynsy gatnaşykda bolunsa hem doly lezzet alyp bolmaýar. Olar bilen öýlenip jynsy agtnaşykda bolmakdan seresap bolmalydyr. Mälim bolşy ýaly ; aýallar boşamakda üç topara bölünýär.

I – çalt.

II – haýal.

III – aramlykdyr.

I. Çalt boşaýan topardaky zenanlar uzyn boýly inçe billi bolýarlar.

II. Haýal boşaýan zenanlar kelte boýly we etli – ganly bolýar.

III. Aramlyk boşaýan zenanlar bolsa orta boýly we onçakly semiz bolmaýarlar.

Boşamaklarynyň alamaty; elleri we aýaklary gowşaýar, gözleri süzülip, maňlaýy derleýär we hereketi haýallaýar we endamyndaky tüýleri hüžžerip, titreýän ýaly bolýar. Ulydan dem almaga başlaýar we erkegiň ýüzüne seretmäge utanyp goluny ýüzüniň üstünde goýar. Lezzetini has güýçli alýanlar erkegi gujaklarlar. Zenanlaryň bu hereketi boşamaklarynyň alamatydyr. Eger erkek ilki boşap gatnaşykdan çekilse aýalyň gatnaşygy ýarym galar. Eger aýal ir boşasa erkek durmaly däl. Eger dursa aýal nägile galar. Erkek we aýal boşanlarynda biri–birine ýakyn wagtda boşasa, alnan lezzet we söýgi hem şolar ýaly kämil bolar. Eger erkek aýaldan öň boşasa ujdyny çykarmaly däl. Bu mowzuga kybapdaş hekaýatlardan birini gürrüň bereliň. Hekaýa; Bir şahyryň ýanyna öýünde gyrnak saklaýan bir adam gelyär. Ol adam jynsy gatnaşykda bolanda we gürrüň eşidende dessine boşaýandygyny aýdýar. Günlerde bir gün muňa takat edip bilmän ol biçäre gyrnak jynsy gatnaşyk wagtynda hojaýynyna boşanyndan soňra birnäçe wagtlap üstünde ýatmagyny beýan edip şeýle diýdi.

Ýaraly synamdan okuň sogurup alma.

Dursun okuň dile taňrydan biraz meded.

Lukmanlaryň aýtmagyna görä, Jynsy islege höweslilik üç topara bölünýär.

1) Güýçli.

2) Pes.

3)Orta.

I. Jynsy meýili, güýçli adamlar ýöränlerinde döşüni öňe tutup oýnaklap ýörärler. Olara üns bilen seredilende gözleri süzülip, serhoş ýaly hereket etmäge başlarlar.

II. Jynsy meýli az bolan adamlar, bir gözeli alandan soň jynsy meýili köşeşmegiň ýerine zenanyň jynsy agzasyndan sowaşar.

III. Emma jynsy islegi ortaça bolanlar ilki başda höwesjeň bolman kakabaşlyk ederler.

Zaun adamynyň ýüregini ynsaplylyk etdirip jynsy küýseğini oýandyrmagyň usuly; Ilki bilen söýgi, liriki we dostlyk goşgulary bilen olary köşeşdiriler. Okalýan şygrylar aklyny bimaza edip ýüregi gursagyna sygman jynsy meýli oýanyp, ujdý hem täsirlenmäge başlar. Emma jynsy meýli az bolanlara goşgy okalanada hiç hili hyjuwlanmaz. Gaýta gaharlanyp okalýan goşga birjigem gulak salman, ýerinden tarsi turup gaçmaga synaşar.

Ol keýik saňa awlatmaz.

Göwün söýeniňi aýdarsyň.

Işikde durup yzyna düşmän, dessine isleg–arzuwny oýandyryp bilmeli.

■ Üçünji bap

Aýallar ärlerini heýjdana getirip, gözel keşbini owadanlamak üçin gyzyly we gülgüne (ruzgün) beýan edilýär. Haçan-da erkekler zenanlaryň ýüzüne bakmaga endik edenlerinde aýallar üçin özlerine timar bermekleri esasy işlerden biri hasaplandy. Egerde erkekgiň gyzyly–gyzyly agy–ak bolar. Zenanlar görksiz ýerlerine serenjam berseler ärleriniň ýüzüne bakmagy bilen jynsy meýli oýanar. Indi bolsa, ýüzi tämizleýän däri – dermanlary beýan etmäge başlalyň; Mälim bolşy ýaly, bu dermanlar ýüzde emele gelen ýakaldyr tegmilleri aýryp, teni

agardýar. Bu dermanlara türki dilinde „Ruzgün” diýip atlandyrylýar. „Gamze” diýip aýalyň ýüzüni gyzardýan дәri – dermanlaryna aýdylar. Türki dilinde oňa „Gyzylja” diýip atlandyryýarlar. Ýagny bu ýüzi tämizleji дәri – dermanlar, arpa unyndan nohut uny, merjimek, aýy nohut, mäs, tüwi uny, süýji badam pissesini, aýy badam pissesini, gawun, garpyz, hyýar, kәdi çigidi, turp, ukrop tohumy, ýumurtganyň gabygy, semzek oty, kust, hardal, pagta tohumy, gyzyl zirinç, sary mustaki kişmiş, injir, günlük , makal atly şire, murdesink, ustewiç krahmal, balyň mumýasy, zamk, bura şekerini, enzut , guşuň pohy, we.ş.m ösümliklerden ybarat. Bu emler endamyň reňkini kadalaşdyryp arassalaýar. Ýasalyş usuly; gabygy aýrylan bakla , burçak , aýy bakla, turpyň tohumy, gawun çigidiniň maňyzy, nohut we krahmal bu ösümlikleriň her birinden deň mukdarda alynyp owratmaly. Gerek bolan wagty biraz alyp suw bilen ýuguryp ýüze çalynar. Eger ondan бүtin bedene çalynsa endamy arassalar we reňkini durnaklandyrar. Ýasalyş usuly;; gyzyl zyrnyh we sary zyrnyhdan deň mukdarda alyp peşewi mis gapda gaýnadyp ýüze çalynar. Şol ýagdaýda gije ýatyp ir bilen turulanda ýuwulup aýyrlar. Başga bir usul bolsa endamynyň agyny ak, gyzylny gyzyl edip, dürli kesellerden galan yz we tegmilleri düýbinden ýok eder. Eger kim ýedi gün yyzygiderli bu dermandan peýdalansa ol adamynyň görkini bir esse artar. Ony ýakyn hosdary görse hem tanamaz. Onuň ýasalyş usuly; Gabygy aýrylan kiraz pissesinden on mysgal, ýylan ýasdygynyň kökünden ýedi mysgal, pişirilip guradylan ada soganyndan bäş mysgal, basbaýyjdandan dört mysgal, zagpyrandan iki mysgal, ak şekerden ýedi mysgal, arap zamkyndan bäş mysgal, mamirandan iki mysgal, nohut uny, kesire , tüwi uny bularyň her haýsyndan on mysgal, fistik pissesiniň gabygyndan, aiwa (behi) çigidinden we bularyň her birinden bäş mysgal, megasdan dört mysgal, gyzyl bәgүlden dört mysgal, surunjandan we mustakiden on mysgal, aýal adamynyň südünden on mysgal, ýumurtganyň agyndan altmyş mysgal, badam pissesiniň ýagyndan ýigrimi mysgal alyp bularyň hemmesini owradylýar. Onsoň ol owradylan külkleriň ählisini garyp birnäçe gün goýulýar. Ondan soňra kölegede düzүp goýup gerek bolandan birini alyp ýumurtganyň sarysy bilen garyp agşam

ýatmazdan öň ýüz çalyň ýatylýar. Ertir turup ir bilen ýyljajyk suw bilen ýuwlýar. Biraz ýanan çogany suw bilen gaýnadyp buguna ýüzüňi tutulýar, biraz salym geçeninden soň, gül ýagyny ýüzüne çalyňsa owadan görüner.

■ Dördünji bap

Saçy ösdürdýän дәри-dermanlar, endamdan gyllary dökýän we öte duýgylylygy ýok edýän emler beýan edilýär.

Mälim bolşy ýaly adamyň teninde ösýän gyllaryň dört görnüşi bar.

1) Owadanlyga artdyryp bedene görk berýän gyllar. Mysal üçin kellede ösýän saç, gaş we kirpigiň artdyrýar.

2) Gelşiksiz we peýdasyz gyllar; Mysal üçin, goltukdaky we gasykdaky gyllar.

3) Diňe owadanlyk maksady bilen goýberilen gyllar. Mysal üçin, erkekleriň sakgal we murt göýbermegi.

4) Gelşiksiz emma peýdaly bolan gyllar; Mysal üçin, endamda, gollarda we bedeniň başga ýerlerinde biten gyllar ýaly.

Bu dört maddanyň her birine degişli дәри-dermanlar barada söz edeliň. Dermanlaryň ýasalşy gyllary çaksyz ösdürýän dermanlar. Bir mukdar ladany zeýtun ýagy bilen bir gapda aramlyk otda erediler. Ondan soňra biraz ýanan hurma çigidini gabyň içine atyp hemmesini gararlar. Taýyn bolandan soň saçyň düplerine birnäçe gezek çalyňsa saçy çaksyz ösdürer. Bu boýagyň ýasalşyny Halif Mömin oýlap tapandyr. Geçirilen barlagyň netijesinde bu em saçy örän garaldýar. Täze baklanyň gabygyny mermerden ýasalan soky daşynda döwüp külkesini alýarlar. Gülälek we täze ýaşyl hozuň gabygyny aýry-aýry sokuda döwüp külkesini alynýar. Bu külkeleriň ikiside deň mukdarda bolmaly. Şol külkeleriň bir bölegine özi bilen deň möçberde zeýtun ýagy goşup ýasy tagta bilen gararlar. Ondan soňra iki ýüz dirhem zeýtun ýagyna alty dirhem şap we alty dirhem kwars duzy we ýigrimi dirhem merdesenk we on dirhem atgulak bularyň ählisini owardyp çeşmäň suwy bilen bir gapda garylar. Kyrk dirhem, demir ýontgusyny badam pissesinden alnan ýagda gowurylar we ýaşyl mezeden ýigrimi dirhem goşup, olaryň hemmesini bir gaba

salyp aramlyk otda gaýnadylýar. Gaýnap durka ak towugy synagdan geçiriler. Eger towuk garga ýaly garalsa, otuň üstünden aýyryp sowandan soň süzüp lötüni alynýar. Agzy dar çüýşäniň içine salyp agzyny mäkäm ýapylar. Ony hem kuşka gömüp kyrk gün şol durşuna durmaly. Ondan soňra ony çykaryp ondan peýdalanyljak bolnanda towugyň ýelegi bilen saça we sakgala çalynsa, kömür ýaly garaldar. Bu boýagyň hiç hili deňi-taýy bolmaz. Lukman Jalisunyň aýtmagyna görä, bir adam biraz karanpyly ohradyp hyna bilen garyşdyryp boýag ýasap saçlaryna çalsa çaksyz garaldar. Mundan başga-da, peýdaly zatlar bar. Ol „Şeýh ibni Sepnakanon“ atly kitabynda şeýle diýýär; bedeni güýçli we çygly bolan adamlar bir dirhem agramyndaky misi ulansalar, agaran gyllary döker we ýerine gara gyllar çykar we adamy beýhuş eder. Mysal üçin zereng we tirýek ýaly däri-dermanlar kellä çalynsa saç çykmaz. Mysal üçin goltukdaky we gasykdaky gyllara bu derman çalynsa esli wagtlap gyl çykmaz. Dermanyň Ýasalyş usuly; şeýledir. Zereng, tirýek we baldyrgan tohumyny bularyň her birinden bir mukdar alyp sirke bilen gaýnadylýar. Taýyn bolnandan soň, bedeniň uýot ýerlerine çalynsa gyl çykmaz.

Orta Amerikada ýetişýän ýapraklary gyzyly bolup agajyndan we miwesinden gyzyly reňkli sakgyç ýasalýar.

Sary reňkli däneli ösümlük.

Zenjebil maşgalasyndan 15 görnüşi bolup ýapraklary galyň gülleri çybygyndan bitýän ak reňkli owadan ysly, tebigçilikde awyň garşysyna ulanylýar naharada atylýar.

Gyzyly zenjebil.

Sakgyç agajyndan alynýan ösümlük.

Likwidambel, şireli anbar agajy.

Merjemegiň bir görnüşi däneli ösümlüklerden däneli noýba meňzeş we ondan azrak kiçiräk ösümlük.

Ustewiç –

Enzurut (enzut) Sarhokolin tagamy ajy, tikenli agaçdan alynýan ösümlük.

Ýaşyl çybakly iri däneli ösümlük.

Bakla maşgalasyndan haýwanlaryň iýmitinde ulanylýan bir ýyllyk ösümlük.

Zyrnyh – gyzyň zenjebil.

Ýasdyk – suwly çygly ýerlerde ýetişýän köküniň uýynda süýt görnüşinde awuşadýan we aýy suwly bolan zäherli ösümlük.

Ada – sogany zambak maşgalasyndan bolup derman hökmünde peýdalanylýan birnäçe maddalardan ybarat köp ýyllyk ösümlük.

Basbaýyýdan – paspaýik (mnogonožka) 1) köp aýakly möjek. 2) köp ýyllyk paporotnik ösümligi.

Zagpyranadn – ysly sary agaç.

Zatkyndan – Akasiýa, kitre, sitleçen ýaly käbir agaçlaryň ýapraklaryndan akyp doňan reňksiz ýa – da sary gyzylymtylyrak reňkde atorf maddasydyr, ergäşilim hökmünde ulanylýar.

Mamirandan – memeran ; göknar maşgalasyndan bolup boýy 30 – 80 sm töwereginde bolup, diwar we harabalarda ýetişýär. Ýapraklary çyzylsa içinden gülgüne reňkli ýiti ew aýy madda çykýar ; Düzümünde alkogolika bolup, irki döwürlerde rak keseliň önüni almak üçin ulanupdyr.

Kesire – köki lukmançylykda ulanylýar.

Megasdan – köki lukmançylykda ulanylýar.

Surunjan – Bezwremennik.

Mustak – sakgyç agajyndan alynýan madda.

Çogan – sabyn ýerine ulanylýan ösümlük.

Baklan – ýaşyl çybykly iri däneli ösümlük.

Dirhem – 1 dirhem 3, 2075 gr.

Şap – şire şepbik.

Merdesenk – merjemegiň bir görnüşi.

Kuşka – zagpyran we sandaly owardyp ýasalýar.

Karalyl – gwozdika.

Bir dirhem – dirhem 3, 2075 gr.

Zerenç – sary zenjebil. Medisina